

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025 dekabr

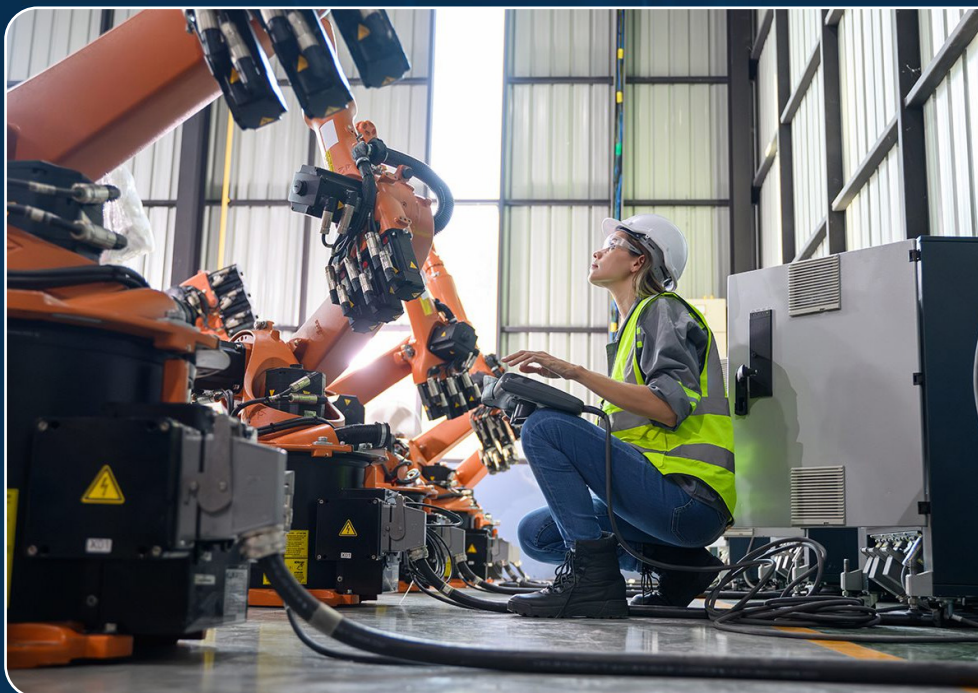

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 529 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'liqinova	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
Turayeva Gulizahro	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev	
ISLOM MOLIYASI TAMOIYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
Даниярова Улбосын Куатбаевна	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
Soliyev Azizbek Kamoldinovich	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
Голышева Елена Вячеславовна	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
Уринов Адхамжон Акбарович	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
A.Xakimov, X.Xakimov	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
Xusanova Maloxat Mengnorovna	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
Saidova Kamola Xoshimovna	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
Azizova Zilola Lochinovna	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
Ergashov Botirjon Ergashovich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
Ahmadjanov Ilyosbek	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH	256
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
Mamadaliyev Akmaljon	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
Зайналов Джахонгир Расулович	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
Murodxiyeva Feruza Majidovna	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
Abduliyeva Gulshan Maxmudovna	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
Razakova Barno Sayfiyeva	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDA ARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEXANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEXANIZMLARI

Matkarimov Anvar Tajimatovich

University of Business and Science

“Moliya” kafedrası o`qituvchisi

ORCID ID: 0009-0005-7417-5529

alawar22777@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimizdagi tadbirkorlik sub'ektlari tomonidan ishlab chiqargan mahsulotlarining xorijga eksport qilish imkoniyatlari va mexanizmlari, bu borada qabul qilingan qarorlar xamda xorijiy mamlakatlar tajribalaridan foydalanish yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, eksport, import, sug'urta himoyasi mexanizmlari, investitsiya salohiyati, imtiyozlar bosh tizimi, taklif, investitsiya.

Abstract. This article examines the opportunities and mechanisms for exporting products manufactured by Russian economic entities, decisions made in this regard, and recommendations for leveraging the experience of foreign countries.

Keywords: entrepreneurship, export, import, insurance protection mechanisms, investment potential, general system of benefits, supply, investment.

Аннотация. В данной статье рассматриваются возможности и механизмы экспорта продукции, производимой хозяйствующими субъектами нашей страны, за рубежом, принятые в этом отношении решения и рекомендации по использованию опыта зарубежных стран.

Ключевые слова: предпринимательство, экспорт, импорт, механизмы страховой защиты, инвестиционный потенциал, общая система льгот, предложение, инвестиции.

KIRISH

Respublikamizning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotining hozirgi bosqichida eksport hajmlarini ko'paytirish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish, shuningdek 2017 – 2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini «Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash borasida talay ishlar amalga oshirildi.

Bu o'z navbatida tashqi bozorga eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish hajmini oshirish kabi dolzarb vazifalar qo'yadi. Bu borada eksport qiluvchi korxonalarni qo'llab-quvvatlash maqsadida bir qator Prezident va hukumat qarorlari qabul qilindi. Jumladan: Ishlab chiqaruvchi korxonalarga qulay shart-sharoitlar yaratish, tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishga yordam berish maqsadida «O'zstandart» agentligida mahsulotlarni eksport qilishga ko'maklashish Byurosi tashkil etildi [1].

Shuningdek mikrofirmalar va kichik korxonalar o'zi ishlab chiqargan tovar (ish, xizmat)larni eksport qilishdan tushadigan valyuta tushumining 50 foizini majburiy sotishdan ozod etildi [2]. «Eksport qiluvchi korxonalarni

rag'batlantirishni kuchaytirish va raqobatbardosh mahsulotlarni eksportga yetkazib berishni kengaytirish bo'yicha imtiyozlar berildi [3].

Mamlakatimizda eksport va investitsiya salohiyatini yanada kengaytirish, investitsiya dasturlariga kiritilgan loyihalar, xalqaro moliya institutlari va xorijiy hukumat moliya tashkilotlari ishtirokidagi investitsiya loyihalari hamda oliy darajadagi tashriflar davomida imzolangan hujjatlarni amalga oshirish bo'yicha «yo'l xaritalari»ga kiritilgan tadbirlarning ijrosini o'z vaqtida va sifatli ta'minlash, ilm-fan va innovatsiya yutuqlarni keng joriy etgan holda hududlarda «sanoat klasterlari»ni tashkil etish tartiblari belgilandi [4].

Eksportga ko'maklashish va uni rag'batlantirishni kuchaytirish, eksport faoliyatini moliyalashtirish va sug'urta himoyasi mexanizmlarini kengaytirish [6],

Shuningdek joriy yilning 14 yanvar kuni «2021 yilda O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi prezident qarori imzolandi.

Bu qarorda 10 kun muddatda «Ishlab chiqaruvchidan to iste'molchiga» tamoyili asosida Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligining hududiy bo'linmalarida doimiy faoliyat yurituvchi hududiy eksport shtablari tashkil etilishi, shuningdek, eksportni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi tomonidan eksportga yo'naltirilgan mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun 100 million dollar ajratilishi belgilandi.

2021-yil 1-fevraldan eksportchi tashkilotlarga eksportoldi moliyalashtirish ajratilishi ma'lum qilindi. Bundan tashqari, 2021-yil 1-apreldan mahalliy eksportchi korxonalarining savdo uylarini ochish va saqlash, ofis, savdo va ombor binolarini ijaraga olish, shuningdek, reklama kampaniyalarini tashkil qilish bilan bog'liq chet eldagi xarajatlarning 50 foizi eksportni rag'batlantirish agentligi mablag'lari hisobidan qoplab berilishi ko'zda tutilgan [7].

Ishlab chiqaruvchilarga yaratib berilayotgan keng imkoniyat va imtiyozlar eksport qiluvchi korxonalar soni ortishiga xamda eksport hajmlarini ko'paytirish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkonini yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI.

Mavzuga oid adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan mamlakatimizda tashqi savdo siyosatini takomillashtirish, xususan, tadbirkorlik subyektlarining eksport faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari keng o'rganilgan.

Xususan, ayrim xorijiy tadqiqotchilar eksport jarayonlarida yuzaga keladigan to'siqlar, bojxona tartib-taomillari, tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikni ta'minlash hamda eksport qiluvchi korxonalar uchun yaratilgan imtiyozlarning samaradorligini tahlil qilganlar. Masalan, xorijlik olim Martin Tomsen o'z tadqiqotlarida so'nggi yillarda xalqaro bozorlarga chiqayotgan kompaniyalar faoliyatida moliyaviy bosimlarning yuqoriligi, xususan, eksport jarayonlariga bevosita ta'sir qiluvchi soliq yukining sezilarli darajada oshishi korxonalar tashqi bozorlarda raqobatbardoshligini pasaytirayotganini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, eksport bilan shug'ullanuvchi korxonalar uchun soliq va bojxona yuklamalarining kamaytirilishi ularning tashqi bozorlarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi hamda barqaror eksport hajmlarini ta'minlashiga xizmat qiladi.

O'zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan ham eksport faoliyatini rivojlantirish masalalari keng yoritilgan. Jumladan, J. O'rmonov tadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyatini oshirishda davlat tomonidan berilayotgan rag'batlantiruvchi mexanizmlarning, xususan, soliq imtiyozlari, eksport kreditlari va subsidiyalarning ta'sirini o'rgangan. R. Xusanov va boshqa mahalliy iqtisodchi olimlar esa kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining mahsulotlarini xorijga chiqarishda marketing qo'llab-quvvatlovi, logistika tizimini rivojlantirish hamda eksportga ixtisoslashgan infratuzilmani mustahkamlashning ahamiyatini ta'kidlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Tadqiqot va o'rganishlar shuni ko'rsatadiki keyingi yillarda mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy soha va boshqa soxalarda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar jarayonida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga, ular uchun yanada qulay shart-sharoit yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Izchil amalga oshirib kelinayotgan bunday islohotlar bugungi kunda o'zining ijobiy natijalarini namoyon etmoqda. Qisqa vaqt ichida iqtisodiyotda chuqur tarkibiy o'zgarishlar amalga oshirildi, shu bilan bir qatorda eksportbop mahsulot turlarini ko'paytirish va xududlar geografiyasini kengaytirish bo'yicha mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish doir kompleks chora-tadbirlar ishlab chiqildi.

Ma'lumki 2021-yilning 10-apreldan O'zbekiston uchun Yevropa Ittifoqining maxsus imtiyozlar tizimi (GSP+) kuchga kirdi va bu O'zbekistondan 6200dan ortiq tovarlarni Yevropa Ittifoqi davlatlariga bojsiz olib kirish imkonini beradi. Bir qaraganda eksportchilarning «pichog'i moy ustida» bo'ladigandek, lekin hammasi bir qaragandagidek oson emas. Buning uchun tinmay ishlash, izlanish xamda mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizda ishlab chiqarilgan mahsulotlarining Yevropaga eksporti xaqida gap ketganda, G'arbiy Yevropa davlatlariga O'zbekistondan eksportni kuzatib boruvchi, O'zbekistondagi zamonaviy ishlab chiqarishni mahalliy lashtirish hamda xalqaro sanoat hamkorligini tashkillashtiruvchi Yevropadagi ilk kompaniya asoschisi Dmitriy Rodin quyidagi fikrlarni bildirgan, xususi ishlab chiqaruvchi uchun asosiy «zaruriyat»lardan uchtasini ajratib ko'rsatish fikrlarni keltirib o'tgan.

Birinchidan, Yevropa - bu juda katta bozor. Yel bozoriga to'laonli chiqish - ishlab chiqarishni karrasiga ko'paytirish demak. Miqyoslarga e'tibor qiling: Yevropa Ittifoqi davlatlari har yili 180 mlrd yevrolik kiyim-kechak import qiladi, uy tekstili importi hajmi esa 150 mlrd dollar. Taqqoslash uchun, rasmiy statistikaga ko'ra, Rossiya kiyim-kechak va poyabzal importi uchun 10 mlrd dollar sarflaydi[3].

Shuningdek ikkinchidan, raqobatbardosh o'zbek ishlab chiqaruvchilari qoida tariqasida import uskunalardan foydalanishadi. Lizing to'lovlari dollar yoki yevroda ifodalangan. Agar ishlab chiqaruvchi o'zining tayyor mahsulotlarini boshqa valyutada sotsa, o'z gardaniga valyuta bilan bog'liq jiddiy xatarlarni ham oladi. Nihoyat, bu biznesning juda to'g'ri qurilgan modelidir: xarajatlar so'mda, tushum yevroda bo'lsa.

Barcha davlat uchun Yevropaga eksportni ko'paytirish - bu eksport-import saldosi sifat darajasi yaxshilanishi, milliy va mahalliy budjetlarga soliq to'lovlarining oshishini bildiradi. Bu holatda yangi ish o'rinlari yaratilishini ham e'tibordan qochirmaslik kerakligini ta'kidlaydi.

Shu bilan bir qatorda mutaxassis quyidagi jihatlarga xam e'tibor qaratishni ta'kidlagan:

Shu bois yengil sanoat va oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishda har bir ish o'rni turdosh sohalarda yana 2-3 tadan qo'shimcha ish o'rinlari yaratishini, bu har qanday hudud va butun mamlakat uchun ham muhim ijtimoiy-iqtisodiy natija hisoblanishini, mamlakat kelajagi uchun turdoshlik jihati - inson kapitalining o'sishini shu bilan birga barcha darajalar uchun yevropalik hamkasblar bilan ishlash tajribasiga ega mutaxassislar paydo bo'lishi yaqin yillarda iqtisodiy o'sish uchun asos bo'lishini ta'kidlaydi [8].

Bu o'z navbatida, o'zbek ishlab chiqaruvchilarining Yevropa bozorlaridagi har bir muvaffaqiyati bilan mamlakatning va alohida yirik eksportga yo'naltirilgan loyihalarning investitsion jozibadorligi oshiradi.

Ya'ni GSP - bu «General System of Preferences» (Imtiyozlar bosh tizimi) iborasining qisqartmasi. Mazmunan, bu O'zbekistondagi qariyb hamma mahsulotlar Yevropa Ittifoqi davlatlariga bojsiz eksport qilinishini anglatadi. O'zbekiston bu imtiyozlarga ega bo'lgan davlatlar qatoriga kirgani alohida e'tirof etish lozim.

Bizga ma'lumki, Yevropa bozorida kuchli raqobat hukm suradi. Dunyo bo'ylab eng yaxshi ishlab chiqaruvchilar, xaridorlar bilan to'g'ridan to'g'ri muzokaralar olib borishadi, tovarlar uchun narx hisobi uning har donasiga sentning o'ndan bir qismigacha boradi. Vaziyatdan kelib chiqib tasavvur qilinganda, ishlab chiqaruvchi, sentning o'ndan bir qismigacha talashib, iqtisod qilishga tirishib turgan bir paytda, kutilmaganda u ulkan bonusga ega bo'ladi: muhokama qilinayotgan tovar Yevropaga bojsiz olib kirilishiga ruxsat berildi. Bu bonusning kattaligi sentning o'ndan bir qismi emas, mahsulot narxining bir necha foizidan ham katta summalarda o'lchanadi. Bir deganda O'zbekistonning barcha mahsulotlari raqobatbardosh bo'lib qolganday ko'rinadi, buni aytishga oson.

Ammo GSP+ rejimiga kirishish ortiqcha xursandchilikka sabab bo'lmasdan, balki tinimsiz sa'yi-harakat qilish orqali, mustaxkam tizim qurishni taqozzo etadi. GSP+ imtiyozlariga avvalroq ega bo'lgan davlatlar tajribasi ko'rib chiqilganda.

Ma'lumki, Pokiston eng muvaffaqiyatli eksportchiga aylangani: yiliga 5,9 mlrd yevro. Aytish mumkinki, ishlab chiqaruvchilar davlat yordamida makroiqtisodiy darajada ham juda sezilarli «iqtisodiy mo'jiza» yaratganligi. Eng avvalo ishlab chiqaruvchilar ishlab chiqarishni sertifikatlashtirish va mahsulotlarga sertifikatlar olish borasida o'z marketing harakatlarini sinxronlashtirilganligi alohida ta'kidlash lozim.

Bundan tashqari Yevropada Pokiston mahsulotlarining ko'plab ko'rgazma zallari borligi, u yerda ishlab chiqaruvchilar o'z mahsulotlarini taqdim etib, xaridorlar bilan bitta tilda gaplashishlari - sifat nazorati borasida ham, sertifikatlash masalalarida ham, o'z ishlab chiqarishini qayta jihozlab, o'zgarayotgan talabni qondirish masalasida ham, bir so'z bilan aytganda, xaridorga juda yaqin bo'lish orqali maksimal darajada mijozga moslashganliklar muhim ahamiyat kasb etgan[6].

Aytish lozimki mijozga moslashish deganlari esa doim matematik tomondan hisoblasa bo'ladigan narsa. Mijoz kerakli axborotni ishlab chiqaruvchi saytidan nechta klikda topa oladi? Request for Proposal (Taklif talabnomasi) jo'natganidan so'ng u tijoriy taklifni uzog'i necha soat kutadi? Talabnoma jo'natilganidan so'ng necha kun o'tgach u tovarning laboratoriya tahlillarini ola oladi? Necha kundan so'ng mahsulot namunasi uning qo'lida bo'ladi?

Shu bois bu tizim hammasi juda oddiy qurilgan - sog'lom fikr va inson uchun tushunarli idrok asosida. Mana, sizga xaridor Request for Proposal jo'natdi. «Biz bunaqasini ishlab chiqarmaymiz, katalogimizda borini tanlang», deya javob beruvchi ishlab chiqaruvchi ularga aslo qiziq emas. Chunki xuddi shu Request for Proposal'ni Pokiston, Hindiston, Ispaniya, Vetnam, Polsha, Bangladesh va Italiyadagi ishlab chiqaruvchilar ham

olishgan - xaridor esa aynan o'zi istagan narsani berishga tayyor bo'lgan ishlab chiqaruvchi bilan muloqotni davom ettiradi.

Mana shu muzokaralar - mohiyatan ishlab chiqaruvchilarning sirdan raqobat kurashi hisoblanadi. Bunda mahsulot o'ramasini zudlik bilan o'zgartirishga, narxni moslashtirish, xaridor yoki sotuvchining texnologlari bilan maslahatlashuvdan so'ng qimmatroq yoki arzonroq xom-ashyoga o'tishga tayyor bo'lish kerak[7].

Demak, ishlab chiqaruvchilarning mahsulotlari qo'yilgan ko'rgazma zallari joylashgan kvartallarda nafaqat oshxonalar, balki pasportlarning amal qilish muddatini uzaytirish, tarjimalarni notarial tasdiqlash va shu kabi turli biznes-servislar bo'lishi lozim.

Mamlakatimizni eksportyor ishlab chiqaruvchilari biznesni juda faol tarzda olib borishlari va Yevropada salohiyatli vakolatxonalar ochishlari maqsadga muvofiq bo'ladi.

Avvalo mahsulotning Yevropa bozoriga muvaffaqiyatli chiqishi uchun quyidagilarga e'tibor berish zarur: sertifikatatsiya, bozor talablarini tushunish, o'z raqobat ustunliklarini mukammal darajada aniq bilish, Yevropada jismonan hozir bo'lish va nihoyat, o'zining raqobat ustunliklariga binoan sotuv tizimini qurish shular jumlasidandir.

Har bir eksport loyihasiga tizimli ravishda yondashish kerak. Masalan, ko'p hollarda sertifikatatsiya uchun shunchaki to'lov qilish yetarli emas: sertifikatning o'zi sotuvlarni ta'minlay olmaydi, u shunchaki ishdagi vositalardan biri, mahsulotni reklamasi bo'lmasa uning shartnomalar imzolanishida nafi bo'lmaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi fikr-muloxazalardan kelib chiqqan holda ta'kidlash lozimki, mamlakatimizda iqtisodiyotni tubdan islox etish, bozor munosabatlari asoslarini shakllantirish va kengaytirish, tarkibiy o'zgartirishlar orqali zamonaviy tarmoq va soxalarni yaratish, ishlab chikarishni modernizatsiyalash va diversifikatsiyalash orqali barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini tashkil qilish, bandlik muammosini xal etish, axolining daromadlari va farovonligini oshirish, xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning eksport imkoniyatlarini oshirish imkonini beradi. Bu borada O'zbekiston, xorij tajribasiga amal qilib, Pokiston va boshqa rivojlangan mamlakatlar yo'lidani borishi.

Biz bilamiz Yevropa bozorlariga chiqishni mustahkam tizimini joriy etish zarur deb hisoblaymiz. eksportchilarni qo'llab-quvvatlash mafkurasi baribir bozorga yangi eksportchilarni olib kirishga mo'ljallangan bo'lishi kerak.

Eksportchilarga davlat ko'magi - jahon amaliyotida ommalashgan chora. Bu yo'ldani borar ekan, O'zbekiston bozor prinsiplaridan og'ishmaydi. Boz ustiga, ko'mak faqat boshlang'ich bosqichlarda beriladi, keyinchalik davlat izchillik bilan yordamni kamayтира boradi. Mutaxassislar bilan birgalikda «eksport loyihalari fabrikasi»ni yaratish Xalqaro investorlarda O'zbekiston haqida yaxshi taassurot uyg'otishiga xizmat qilishini ta'minlash lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 2-apreldagi «Sertifikatlashtirish tartibotlarini va sifat menejmenti tizimlarini joriy etishni takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi 122-sonli qaroriga
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011-yil 24-avgustdagi PF– 4354-sonli Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 26-martdagi "Eksport qiluvchi korxonalarni rag'batlantirishni kuchaytirish va raqobatbardosh mahsulotlarni eksportga yetkazib berishni kengaytirish borasida qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ–1731-sonli qarori.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti 2020-yil 18-avgust "Respublikada eksport va investitsiya salohiyatini yanada rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi" PF 6042-sonli Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 20-dekabrda "Eksportga ko'maklashish va uni rag'batlantirishni kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ-4069-son qarori
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 24-maydagi "Eksport faoliyatini moliyalashtirish va sug'urta himoyasi mexanizmlarini kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ-4337-son qarori
7. 2021-yilda O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi prezident qarori <https://kun.uz/69347400>
8. Boymirzaev Z.M. Kichik biznes va tadbirkorlik sub'ektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulotlarni xorijga eksport qilish imkoniyatlari va mexanizmlari. "Aktuar moliya va buxgalteriya xisobi" elektron jurnal (OAK) 2024-yil 1-maxsus soni <https://oak.uz/pages/4802>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100